

Designing a New Model to Assess the Quality of Bank Risk Management and Analyze Its Role in Reducing the Cost of Capital

1. Ehsan Hemmat Abiri^{ID}: Department of Accounting and Finance, Ki.C., Islamic Azad University, Kish, Iran

2. Mojtaba Dastori^{ID*}: Department of Accounting and Finance, Ki.C., Islamic Azad University, Kish, Iran. Email: Dastoori@iau.ac.ir (Corresponding Author)

3. Saeed Moradpou^{ID}: Department of Accounting and Finance, BA.C, Islamic Azad University, Bandar Abbas, Iran

Article history

Received: 24 June 2025

Revised: 20 October 2025

Accepted: 27 October 2025

Initial Publish: 03 November 2025

Final Publish: 11 December 2025

Abstract:

The purpose of this study is to develop a comprehensive model for evaluating the quality of bank risk management and to analyze its role in reducing the cost of capital. This study is applied in purpose and descriptive-analytical in nature and classified as field research. The statistical population included members of risk committees, risk unit managers, partners of audit firms specializing in the banking industry, and board members with expertise in risk management. Data were collected using the grounded theory method, and data analysis was conducted through open, axial, and selective coding. The qualitative phase involved 23 experts from academia and the banking-finance sector. The findings identified causal conditions such as information disclosure quality, managerial capability, internal control systems, financial reporting transparency, and regulatory compliance. Contextual conditions included market competition, organizational culture, IT infrastructure, institutional environment, and governance maturity. Intervening conditions comprised macroeconomic changes, regional political risks, exchange rate volatility, sanctions, and stakeholder expectations. Strategic responses involved developing an assessment framework, integrating supervisory systems, enhancing analytical capabilities, improving transparency, adopting new technologies, promoting a risk-aware culture, and adjusting credit policy. The resulting outcomes included reduced cost of capital, improved sustainable profitability, enhanced stakeholder trust, increased financial stability, greater operational efficiency, strengthened competitiveness, and mitigated systemic risk. The final model indicates that improving the quality of bank risk management through analytical, technological, and cultural strategies can significantly reduce capital costs, enhance financial stability and operational efficiency, and prevent systemic crises in the banking system.

Keywords: Bank risk management; cost of capital; corporate governance; financial stability; grounded theory

Citation: Hemmat Abiri, E., Dastori, M., & Moradpou, S. (2025). Designing a New Model to Assess the Quality of Bank Risk Management and Analyze Its Role in Reducing the Cost of Capital. *Accounting, Finance and Computational Intelligence*, 3(3), 1-24.

Copyright: © 2025 by the authors. Published under the terms and conditions of Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) License.

Extended Abstract**Introduction**

Risk management in the banking industry has evolved into one of the most critical components of financial stability and institutional sustainability. Banks, as major intermediaries in financial systems, inherently face various types of risks due to their intermediation role between depositors and borrowers. The experience of global financial crises, particularly the 2008 collapse of major financial institutions, demonstrated that insufficient risk management practices can lead to systemic failures and erode public confidence in the banking sector (Goodhart et al., 2023). In countries such as Iran, where the economy is predominantly bank-based, the importance of robust and transparent risk management frameworks is even greater, as most resources are mobilized through the money market and credit institutions (Rowshan et al., 2025).

Enterprise Risk Management (ERM) has emerged as a comprehensive approach that enables financial institutions to identify, assess, and mitigate risks across all operational and strategic domains (Beikzadeh Abbasi, 2023). Studies have consistently shown that implementing effective ERM systems not only enhances organizational resilience but also contributes to financial performance and long-term profitability (Mehrani et al., 2024). The Basel Committee on Banking Supervision, through its successive accords, particularly Basel III, has set international benchmarks for capital adequacy and risk exposure management to ensure banking stability (Rahmani & Karamati, 2021). However, mere regulatory compliance is not sufficient. The internal quality of a bank's risk management—its organizational culture, information disclosure practices, and technological readiness—plays a decisive role in achieving sustainable performance (Harb et al., 2022).

Recent empirical findings have emphasized that information disclosure quality, financial reporting transparency, managerial capability, and internal control systems are key determinants of effective risk management (Asadollahi et al., 2024; Taghizadeh et al., 2023). Transparent reporting not only reduces information asymmetry between stakeholders and financial institutions but also enhances investor confidence, thereby lowering the cost of capital (Habib et al., 2023). The accuracy and timeliness of risk disclosure directly influence investor perception of a bank's stability and risk exposure (Hamed et al., 2022). Internal control systems also play a vital role in ensuring risk discipline, reducing financial fraud, and preventing liquidity crises (Khosroyani & Heydarpoor, 2022).

Comparative research across developing and emerging economies highlights that risk management quality directly affects bank performance. A study conducted in the MENA region indicated that strong risk governance frameworks positively influence asset returns and reduce income volatility (Harb et al., 2022). Similarly, in Vietnamese commercial banks, financial risks such as credit and liquidity risks were found to significantly diminish profitability, underscoring the need for comprehensive risk management systems (Huyen Khanh & Hang Thi Thu, 2025). In the Iranian context, additional external factors—such as sanctions, exchange rate fluctuations, and political instability—compound the complexity of risk management and require the design of adaptive, context-sensitive evaluation frameworks (Aghamohammadi et al., 2022).

Technology has also become an integral component of modern risk management. The adoption of digital technologies, such as blockchain, cloud computing, and artificial intelligence, has transformed the way banks monitor, assess, and report risks (Artha, 2024; Karim et al., 2022). Digital transformation allows financial institutions to enhance predictive modeling capabilities, streamline decision-making, and improve operational efficiency. Technological advancements also contribute to transparency and reduce operational costs by automating monitoring processes (Griffin & Jaffe, 2022). At the same time, the

cultural dimension—particularly the development of a risk-aware and accountable organizational culture—has been identified as a fundamental enabler of sustainable risk governance (Hassan & Jassim, 2023; Mehrani et al., 2024).

The cost of capital serves as a key indicator linking risk management quality and financial performance. Lower capital costs signal stronger investor trust and lower perceived financial risk (Jasim et al., 2025). Effective risk management practices, by stabilizing cash flows and enhancing transparency, reduce the required rate of return demanded by investors (Meneses Cerón et al., 2024). Consequently, improving risk management quality is not only a regulatory necessity but also a strategic imperative for optimizing financial performance and competitiveness (Himounet, 2022; Ranji Jafrudi & Pourali, 2021).

Therefore, the present study aims to design a comprehensive model for assessing the quality of bank risk management and analyze its role in reducing the cost of capital by identifying causal, contextual, and intervening factors influencing this relationship within Iran's banking system.

Methods and Materials

This study employed a qualitative approach based on the grounded theory method to explore and conceptualize the dimensions of bank risk management quality and its impact on capital cost reduction. The research was applied in purpose and descriptive-analytical in nature. The statistical population consisted of risk management experts, including members of bank risk committees, risk unit managers, partners of auditing firms specialized in the banking sector, and members of bank boards of directors possessing expertise in risk.

Data were collected through semi-structured interviews with 23 banking and finance experts. The data were analyzed following the grounded theory procedure through open, axial, and selective coding. During open coding, initial concepts were extracted, categorized, and grouped based on thematic similarity. In the axial coding phase, relationships among the categories were established according to Strauss and Corbin's paradigm model, identifying causal conditions, contextual factors, intervening conditions, strategies, and consequences. Finally, in the selective coding stage, the core category—"Comprehensive Model for Assessing the Quality of Bank Risk Management and Its Role in Reducing the Cost of Capital"—was identified, and the theoretical framework of relationships was developed.

Findings

The results revealed that five main causal factors shape the quality of risk management in banks: (1) information disclosure quality, (2) managerial capability, (3) internal control systems, (4) financial reporting transparency, and (5) compliance with regulatory requirements. Contextual conditions that influence the implementation of effective risk management include the competitive market structure, organizational culture, information technology infrastructure, institutional environment, and the maturity level of governance.

Intervening factors that either facilitate or constrain risk management effectiveness include macroeconomic fluctuations, regional political risks, exchange rate volatility, international sanctions, and key stakeholder expectations. In response to these conditions, seven strategic approaches were identified: developing assessment frameworks, integrating supervisory systems, enhancing analytical capabilities, improving transparency processes, adopting modern technologies, fostering a risk-oriented culture, and reforming credit policy regulations.

The outcomes of these strategies were multidimensional. At the financial level, banks experienced a measurable reduction in their cost of capital due to enhanced transparency and credibility. At the operational level, sustainable profitability and

operational efficiency improved through better decision-making and resource allocation. At the institutional level, stakeholder trust and financial stability increased, contributing to reduced systemic risk and enhanced competitiveness.

The final conceptual model demonstrated a dynamic interaction between the core phenomenon (risk management quality) and its causal, contextual, and strategic dimensions. The model provides a theoretical foundation for understanding how banks can leverage internal control mechanisms, technological infrastructure, and cultural adaptation to mitigate risk and optimize financial outcomes.

Discussion and Conclusion

The findings of this study underscore the interdependence between risk management quality and financial sustainability in the banking sector. The results support the notion that high-quality risk management—driven by transparency, managerial competence, and technological integration—serves as a critical determinant of capital cost reduction. Consistent with previous research, the study confirms that timely and accurate disclosure of financial and non-financial information mitigates information asymmetry and enhances investor confidence, resulting in improved access to low-cost capital.

Moreover, the study revealed that effective internal control systems and regulatory compliance are instrumental in preventing liquidity crises and operational losses. These elements not only strengthen banks' resilience to market volatility but also create a framework for sustainable profitability. The role of governance maturity was particularly evident, suggesting that strong, transparent, and accountable decision-making structures enhance the quality of risk management practices.

The integration of modern technologies, such as data analytics and artificial intelligence, further reinforces the predictive power of risk management systems. By enabling real-time monitoring and data-driven decision-making, these tools reduce human error and enhance the overall efficiency of risk identification and mitigation. The cultural dimension also emerged as an essential factor, where fostering a proactive and accountable risk culture was found to complement technological and managerial initiatives.

At the macroeconomic level, the study highlights the moderating influence of external conditions such as political instability, sanctions, and currency fluctuations. These factors underscore the importance of designing adaptive risk management models tailored to specific environmental and institutional contexts. The Iranian banking system, facing unique geopolitical and financial constraints, requires flexible frameworks capable of absorbing shocks while maintaining regulatory compliance and operational continuity.

In conclusion, the proposed model offers a comprehensive framework that integrates managerial, regulatory, technological, and cultural dimensions to enhance the quality of bank risk management. The research provides both theoretical and practical insights by demonstrating that improving risk management quality not only reduces capital costs but also strengthens financial stability, operational performance, and stakeholder trust.

Authors' Contributions

Authors equally contributed to this article.

Acknowledgments

Authors thank all participants who participate in this study.

Declaration of Interest

The authors report no conflict of interest.

Funding

According to the authors, this article has no financial support.

Ethical Considerations

All procedures performed in this study were under the ethical standards.

طراحی مدل نوین جهت ارزیابی کیفیت مدیریت ریسک بانک‌ها و تحلیل نقش آن در کاهش هزینه سرمایه

تاریخچه مقاله
تاریخ دریافت: ۳ تیر ۱۴۰۴
تاریخ بازنگری: ۲۸ مهر ۱۴۰۴
تاریخ پذیرش: ۵ آبان ۱۴۰۴
تاریخ چاپ اولیه: ۱۲ آبان ۱۴۰۴
تاریخ چاپ نهایی: ۲۰ آذر ۱۴۰۴

۱. احسان همت عبیری^{ID}: گروه حسابداری و مالی، واحد بین المللی کیش، دانشگاه آزاد اسلامی، کیش، ایران

۲. مجتبی دستوری^{ID}*: گروه حسابداری و مالی، واحد بین المللی کیش، دانشگاه آزاد اسلامی، کیش، ایران. ایمیل: Dastoori@iau.ac.ir (نویسنده مسئول)

۳. سعید مرادپور^{ID}: گروه حسابداری و مالی، واحد بندرعباس، دانشگاه آزاد اسلامی، بندرعباس، ایران

چکیده

هدف این پژوهش، ارائه الگوی جامع ارزیابی کیفیت مدیریت ریسک بانک‌ها و تبیین نقش آن در بهبود و کاهش هزینه سرمایه است. این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و از لحاظ ماهیت، تحلیلی-توصیفی است و در زمره تحقیقات میدانی قرار دارد. جامعه آماری شامل اعضای کمیته‌های ریسک، مدیران واحدهای ریسک، شرکای مؤسسات حسابرسی متخصص در صنعت بانکداری و اعضای هیئت‌مدیره بانک‌ها بود که دارای دانش تخصصی در حوزه ریسک می‌باشند. روش گردآوری داده‌ها، نظریه داده‌بنیاد بوده و تحلیل داده‌ها از طریق کدگذاری باز، محوری و انتخابی انجام شد. بخش کیفی مطالعه با مشارکت ۲۳ نفر از خبرگان مالی، بانکی و دانشگاهی انجام گردید. نتایج تحلیل داده‌ها نشان داد که شرایط علی شامل کیفیت افشای اطلاعات، توانمندی مدیریتی بانک، سیستم کنترل داخلی، شفافیت گزارشگری مالی و پذیرش مقررات نظارتی است. شرایط زمینه‌ای شامل ساختار رقابتی بازار، فرهنگ سازمانی، زیرساخت فناوری اطلاعات، ویژگی‌های نهادی و سطح بلوغ حاکمیت می‌باشد. شرایط مداخله‌گر شامل تحولات اقتصادی کلان، ریسک‌های سیاسی منطقه‌ای، نوسانات نرخ ارز، تحریم‌ها و انتظارات ذی‌نفعان کلیدی است. راهبردهای مؤثر عبارتند از توسعه چارچوب ارزیابی، یکپارچه‌سازی سیستم نظارتی، تقویت توانمندی تحلیلی، بهبود شفافیت، کاربست فناوری نوین، ارتقای فرهنگ ریسک و تنظیم سیاست اعتباری. پیامدهای مدل شامل کاهش هزینه سرمایه، افزایش سودآوری پایدار، ارتقای اعتماد ذی‌نفعان، بهبود ثبات مالی، افزایش کارایی عملیاتی، تقویت رقابت‌پذیری بانک و کاهش ریسک سیستماتیک می‌باشد. مدل نهایی پژوهش نشان می‌دهد که بهبود کیفیت مدیریت ریسک از طریق راهبردهای تحلیلی، فناورانه و فرهنگی می‌تواند هزینه سرمایه بانک‌ها را به طور معناداری کاهش داده، ثبات مالی و کارایی عملیاتی را افزایش دهد و از بروز بحران‌های سیستماتیک در نظام بانکی پیشگیری کند.

کلیدواژه‌گان: مدیریت ریسک بانک‌ها؛ هزینه سرمایه؛ حاکمیت شرکتی؛ ثبات مالی؛ داده‌بنیاد

شبهه استناددهی: همت عبیری، احسان، دستوری، مجتبی، و مرادپور، سعید. (۱۴۰۴). طراحی مدل نوین جهت ارزیابی کیفیت مدیریت ریسک بانک‌ها و تحلیل نقش آن در کاهش هزینه سرمایه. *حسابداری، امور مالی و هوش محاسباتی*، ۳(۳)، ۱-۲۴.

مدیریت ریسک در نظام بانکی یکی از ارکان بنیادین پایداری مالی و کارایی اقتصادی به شمار می‌آید. بانک‌ها به‌عنوان واسطه‌های مالی اصلی در هر کشور، نقشی اساسی در تجهیز منابع و تخصیص بهینه سرمایه دارند، اما همین نقش حیاتی آنان را در معرض انواع گوناگون ریسک قرار می‌دهد. تجربه بحران‌های مالی جهانی از جمله بحران ۲۰۰۸، که منجر به ورشکستگی بانک‌های بزرگ و کاهش اعتماد عمومی به نظام مالی شد، ضرورت بازنگری در نظام‌های مدیریت ریسک و تقویت چارچوب‌های ارزیابی کیفیت آن را بیش از پیش آشکار کرد (Goodhart et al., 2023). به‌ویژه در کشورهایی با ساختار بانک‌محور نظیر ایران، که عمده تأمین مالی بنگاه‌ها از طریق نظام بانکی انجام می‌شود، مدیریت مؤثر ریسک به‌عنوان شرط لازم برای کاهش هزینه سرمایه، ارتقای شفافیت و افزایش پایداری نظام مالی مطرح است (Rowshan et al., 2025).

در بانکداری مدرن، مدیریت ریسک مفهومی جامع یافته و ابعاد آن از کنترل ریسک‌های اعتباری فراتر رفته و ریسک‌های بازار، نقدینگی، عملیاتی و نهادی را نیز دربر گرفته است. مدیریت ریسک جامع (ERM) به دنبال ایجاد نگرشی یکپارچه نسبت به تمامی ریسک‌های سازمان و ارائه تصویری کل‌نگر از آسیب‌پذیری‌ها و فرصت‌های موجود است (Beikzadeh Abbasi, 2023). پژوهش‌های اخیر نشان داده‌اند که اجرای مؤثر سیستم‌های مدیریت ریسک جامع نه تنها از بروز بحران‌های مالی جلوگیری می‌کند بلکه عملکرد کلی سازمان را از طریق بهبود تصمیم‌گیری‌های سرمایه‌گذاری و تخصیص منابع ارتقا می‌بخشد (Mehrani et al., 2024).

در سطح بین‌المللی، کمیته‌های نظارتی نظیر کمیته بازل با تأکید بر کفایت سرمایه و کنترل ریسک‌های بانکی، چارچوب‌هایی را برای حفظ ثبات مالی تدوین کرده‌اند. این مقررات با هدف ایجاد تناسب میان ریسک‌پذیری و سرمایه موردنیاز بانک‌ها، به ارتقای کارایی نظام مالی کمک می‌کنند (Rahmani & Karamati, 2021). با این حال، مطالعات متعددی در کشورهای در حال توسعه نشان می‌دهد که پیاده‌سازی این الزامات به‌تنهایی کافی نیست و کیفیت مدیریت ریسک درون‌سازمانی بانک‌ها نقشی تعیین‌کننده در تحقق این اهداف دارد (Harb et al., 2022).

بر اساس یافته‌های پژوهش‌های داخلی، عواملی نظیر کیفیت افشای اطلاعات، شفافیت گزارشگری مالی، توان مدیریتی، سیستم‌های کنترل داخلی و پذیرش مقررات نظارتی، به‌عنوان متغیرهای کلیدی در ارزیابی کیفیت مدیریت ریسک بانک‌ها مطرح شده‌اند (Taghizadeh et al., 2023; Asadollahi et al., 2024). کیفیت افشای اطلاعات و گزارشگری مالی نه تنها به کاهش عدم تقارن اطلاعاتی بین ذی‌نفعان کمک می‌کند بلکه از طریق افزایش اعتماد سرمایه‌گذاران، هزینه سرمایه را کاهش می‌دهد (Habib et al., 2023). همچنین، ارتقای سیستم‌های کنترل داخلی با کشف بهنگام خطاها، کاهش تقلب مالی و افزایش اثربخشی نظارت، از بروز بحران‌های نقدینگی جلوگیری می‌کند (Khosroyani & Heydarpoor, 2022).

پژوهش‌های بین‌المللی نیز رابطه بین کیفیت مدیریت ریسک و عملکرد بانک‌ها را مورد بررسی قرار داده‌اند. مطالعه‌ای در کشورهای منطقه منا نشان داد که وجود ساختارهای مؤثر مدیریت ریسک با افزایش بازده دارایی و کاهش نوسانات درآمدی همراه است (Harb et al., 2022). به‌طور مشابه، تحقیق دیگری بر بانک‌های تجاری ویتنام نشان داد که ریسک‌های مالی، شامل ریسک‌های اعتباری و نقدینگی، تأثیر منفی و معناداری بر عملکرد مالی بانک‌ها دارند، که اهمیت به‌کارگیری سیستم‌های جامع مدیریت ریسک را دوچندان می‌سازد (Huyen Khanh & Hang Thi Thu, 2025).

در ایران، نظام بانکی با چالش‌های مضاعفی از جمله نوسانات نرخ ارز، تحریم‌های مالی و تغییرات مقرراتی روبه‌روست. این عوامل به‌عنوان متغیرهای مداخله‌گر در مدل‌های مدیریت ریسک، اثربخشی سیاست‌های احتیاطی بانک‌ها را تحت‌تأثیر قرار می‌دهند (Aghamohammadi et al., 2022). در چنین شرایطی، طراحی مدلی بومی برای ارزیابی کیفیت مدیریت ریسک، که بتواند متغیرهای محیطی، نهادی و اقتصادی خاص ایران را لحاظ کند، ضرورتی انکارناپذیر است (Malahim, 2023).

از سوی دیگر، توسعه فناوری‌های نوین مالی، از جمله بلاکچین و هوش مصنوعی، فرصت‌هایی برای بهبود فرایندهای ارزیابی و کنترل ریسک فراهم کرده است. بانک‌هایی که از این فناوری‌ها برای شناسایی و پیش‌بینی بهتر ریسک‌ها استفاده می‌کنند، قادرند با تصمیم‌گیری دقیق‌تر، هزینه سرمایه خود را کاهش داده و اعتماد ذی‌نفعان را جلب نمایند (Artha, 2024; Karim et al., 2022). پژوهش‌ها نشان داده‌اند که کاربست فناوری‌های نوین تحلیلی موجب افزایش کارایی، کاهش هزینه‌های عملیاتی و بهبود کیفیت گزارشگری ریسک می‌شود (Griffin & Jaffe, 2022).

علاوه بر متغیرهای فناوریانه، ابعاد فرهنگی و ساختاری نیز در کیفیت مدیریت ریسک نقش دارند. فرهنگ سازمانی ریسک‌پذیر و درعین حال احتیاط‌محور، بستری مناسب برای تصمیم‌گیری آگاهانه ایجاد می‌کند و از رفتارهای پرخطر در محیط بانکی جلوگیری می‌نماید (Mehrani et al., 2024). همچنین بلوغ حاکمیت شرکتی از طریق استقلال هیئت‌مدیره، شفافیت تصمیم‌گیری و پاسخگویی نظارتی، تأثیر مستقیم بر کیفیت مدیریت ریسک دارد (Hassan & Jassim, 2023).

از منظر اقتصادی، هزینه سرمایه به‌عنوان شاخصی کلیدی برای ارزیابی کارایی مالی بانک‌ها مطرح است. هزینه سرمایه پایین‌تر نشان‌دهنده اعتماد بالاتر سرمایه‌گذاران و ریسک ادراک‌شده کمتر نسبت به فعالیت‌های بانک است (Jasim et al., 2025). به بیان دیگر، هرچه کیفیت مدیریت ریسک افزایش یابد، از طریق کاهش نوسانات جریان نقدی و افزایش شفافیت، نرخ بازده مورد انتظار سرمایه‌گذاران کاهش یافته و هزینه سرمایه پایین‌تر خواهد بود (Meneses Cerón et al., 2024).

در سطح کلان، اجرای موفق نظام مدیریت ریسک موجب ارتقای ثبات مالی، افزایش پایداری سودآوری و تقویت رقابت‌پذیری نظام بانکی می‌شود (Ranji Jafrudi & Pourali, 2021). بانک‌هایی که از چارچوب‌های ارزیابی منسجم و تحلیل‌محور بهره می‌برند، در مواجهه با بحران‌های اقتصادی و سیاسی از تاب‌آوری بیشتری برخوردارند (Himounet, 2022). پژوهش‌ها حاکی از آن است که ترکیب سیاست‌های احتیاطی مؤثر با ابزارهای نوین فناوری، نه‌تنها توانایی بانک‌ها در پیش‌بینی ریسک را افزایش می‌دهد بلکه کارایی فرایندهای اعتباری و کنترل درونی را نیز بهبود می‌بخشد (Artha, 2024; Asadollahi et al., 2024).

در این میان، مسئله افشای ریسک و شفافیت گزارشگری مالی نیز اهمیت ویژه‌ای یافته است. افشای به‌موقع و دقیق اطلاعات ریسک، موجب کاهش عدم‌تقارن اطلاعاتی میان بانک و سرمایه‌گذاران شده و در نتیجه هزینه تأمین مالی را کاهش می‌دهد (Habib et al., 2023; Hamed et al., 2022). در عین حال، پژوهش‌ها نشان می‌دهد که کیفیت پایین افشا می‌تواند ریسک سیستماتیک را افزایش داده و ثبات مالی را به خطر اندازد (Kim & Zhang, 2022). بنابراین، بانک‌ها باید در کنار کنترل ریسک‌های عملیاتی و اعتباری، نظام گزارشگری ریسک خود را نیز بهبود بخشند تا بتوانند هزینه سرمایه را در سطح بهینه حفظ کنند (Huang et al., 2024).

از دیدگاه سیاست‌گذاری، مدیریت ریسک کارآمد نه‌تنها در سطح سازمانی بلکه در سطح کلان اقتصادی نیز به ثبات و رشد کمک می‌کند. در کشورهایی مانند عراق و ایران، که بانک‌ها بخش عمده‌ای از منابع مالی را تأمین می‌کنند، ضعف در سیستم مدیریت ریسک می‌تواند منجر به بحران نقدینگی و افزایش هزینه سرمایه شود (Hussein et al., 2022). همچنین، تأثیر ریسک‌های سیاسی منطقه‌ای، تحریم‌ها و نوسانات ارزی به‌عنوان شرایط مداخله‌گر، بر ضرورت طراحی چارچوب‌های بومی و انعطاف‌پذیر برای مدیریت ریسک تأکید می‌کند (Malahim et al., 2022; Nāderi & Rastgar, 2022).

مطالعات داخلی نیز تلاش کرده‌اند تا با بهره‌گیری از روش‌های نوین مانند نظریه داده‌بنیاد و پویایی‌شناسی سیستم‌ها، مدل‌هایی برای شناسایی روابط علی میان مؤلفه‌های مدیریت ریسک و پیامدهای مالی ارائه دهند (Asadollahi et al., 2024; Pourhossein et al., 2022). یافته‌های این تحقیقات نشان می‌دهد که بهبود کیفیت مدیریت ریسک از طریق توسعه چارچوب ارزیابی، تقویت نظارت داخلی و ارتقای فرهنگ سازمانی، می‌تواند به کاهش هزینه سرمایه، افزایش سودآوری پایدار و تقویت اعتماد ذی‌نفعان منجر شود (Mehrani et al., 2024; Tameradi et al., 2023).

همچنین، پژوهش‌های نوین بر نقش تعامل میان فناوری اطلاعات و افشای داوطلبانه تأکید دارند و نشان داده‌اند که نوآوری باز و استفاده از سیستم‌های دیجیتال در فرایندهای گزارشگری ریسک، کارایی عملکرد بانک‌ها را بهبود می‌بخشد (Karim et al., 2022). در همین راستا، بهره‌گیری از هوش مصنوعی و تحلیل داده‌های کلان به بانک‌ها این امکان را می‌دهد که با دقت بالاتری ریسک‌های مالی را ارزیابی و کنترل نمایند (Khosraviani & Heidarpour, 2022).

از سوی دیگر، دیدگاه‌های نظری جدید نیز بر ارتباط میان مدیریت ریسک و ارزش بازار شرکت‌ها تأکید دارند. این دیدگاه‌ها بیان می‌کنند که پذیرش مدیریت ریسک سازمانی از طریق بهبود اطلاعات موجود درباره ویژگی‌های ریسک شرکت، موجب کاهش عدم‌تقارن اطلاعاتی و در نتیجه کاهش هزینه سرمایه می‌شود (Meneses Cerón et al., 2024). همچنین، مدیریت ریسک می‌تواند با کاهش ریسک سیستماتیک، ثبات سود و اعتبار را در بازارهای مالی افزایش دهد (Goodhart et al., 2023).

در نهایت، مرور نظام‌مند مطالعات داخلی و خارجی نشان می‌دهد که رابطه‌ای دوسویه میان کیفیت مدیریت ریسک و هزینه سرمایه وجود دارد. ارتقای کیفیت مدیریت ریسک از طریق بهبود افشا، کارایی نظارتی، نوآوری فناوریانه و بلوغ حاکمیتی، منجر به کاهش هزینه سرمایه و در نتیجه افزایش ثبات مالی می‌شود (Jasim et al., 2025; Malahim, 2024).

بنابراین، با توجه به اهمیت روزافزون نظام‌های مدیریت ریسک در کاهش هزینه سرمایه، بهبود کارایی مالی و ارتقای اعتماد عمومی نسبت به نظام بانکی، این پژوهش با هدف طراحی مدل جامع ارزیابی کیفیت مدیریت ریسک بانک‌ها و تحلیل نقش آن در کاهش هزینه سرمایه انجام شده است.

روش پژوهش و مواد

پژوهش حاضر از منظر هدف کاربردی و از منظر ماهیت تحلیلی توصیفی می‌باشد و در دسته تحقیق میدانی قرار گرفته است. جامعه آماری این پژوهش در بخش پرسشنامه متخصصان مدیریت ریسک شامل اعضای کمیته ریسک، مدیران واحد ریسک، شرکای موسسات حسابرسی متخصص در صنعت بانک و اعضای هیات مدیره بانک‌ها که دارای دانش تخصصی ریسک هستند، می‌باشد. هدف از انجام این پژوهش، ارائه الگوی جامع ارزیابی کیفیت مدیریت ریسک بانک‌ها و نقش آن در بهبود هزینه سرمایه می‌باشد. داده‌های حاصل از اجرای پژوهش با استفاده از روش داده بنیاد صورت پذیرفته است. در طرح تحقیق، نظریه داده بنیاد مراحل تحلیل داده‌ها از طریق کدگذاری باز، محوری و انتخابی انجام می‌شود. بخش کیفی این مطالعه بر اساس دیدگاه ۲۳ نفر از خبرگان مشتمل بر صاحب نظران، اساتید دانشگاه و متخصصین مالی بانکی انجام شده است، که در جدول ۱ به تفکیک فراوانی، آنها مشخص شده است.

جدول ۱. ویژگی‌های جمعیت‌شناختی خبرگان

جنسیت	درصد	تحصیلات	درصد	سابقه فعالیت	درصد
زن	۴۴/۴۴	دکتری	۳۸/۸۹	بیش از ۱۰ سال	۸۲/۳۳
مرد	۵۵/۵۶	کارشناسی ارشد	۶۱/۱۱	کمتر از ۱۰ سال	۵۱۶/۶۷

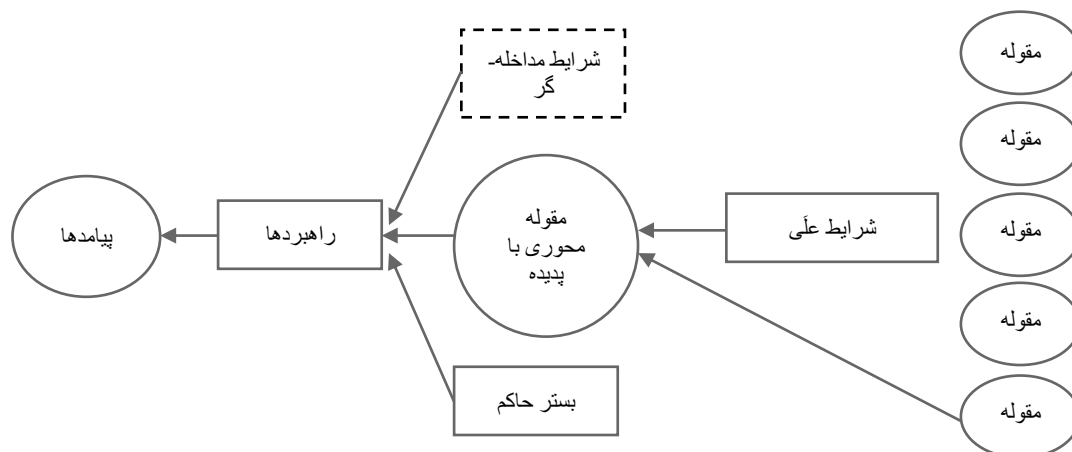
یافته‌ها

در ابتدا به بررسی کدگذاری باز برای عوامل تشکیل دهنده مدل داده بنیاد پرداخته شده است:

شکل ۱. ابر کدهای تشکیل شده در نرم افزار

کدگذاری محوری مرحله دوم تجزیه و تحلیل داده‌ها در نظریه‌پردازی زمینه‌ای در این پژوهش است. هدف این مرحله برقراری رابطه بین مقوله‌های تولید شده در مرحله کدگذاری باز است. این کدگذاری، به این دلیل محوری نامیده شده که کدگذاری حول محور یک مقوله تحقیق یعنی «ارائه الگوی جامع ارزیابی کیفیت مدیریت ریسک بانک‌ها و نقش آن در بهبود هزینه سرمایه» است. این مقوله به عنوان مقوله محوری انتخاب شده و در مرکز مدل قرار گرفته است؛ زیرا می‌توان ردپا و اثر آن را در اغلب داده‌ها و نقل و قول‌های مصاحبه شوندگان، به وضوح مشاهده کرد. بنابراین می‌توان این مقوله را در مرکز مدل قرار داد و سایر مقوله‌ها را با آن مرتبط ساخت. برای کدگذاری محوری در این پژوهش از الگوی پارادایمی استراوس و کوربین استفاده شده است. این الگو به نظریه‌پرداز کمک می‌کند تا درکی کلی از فرایند تئوریک داشته باشد. اجزای الگوی پارادایمی برای کدگذاری محوری عبارت‌اند از: مقوله محوری، شرایط علی، زمینه یا بستر حاکم، شرایط مداخله‌گر، راهبردها و پیامدها. ارتباط سایر مقوله‌ها با مقوله محوری طبق الگوی پارادایم به صورت شکل ۲ می‌باشد. در ادامه هر یک از اجزای کدگذاری محوری در این پژوهش تشریح خواهد شد.

شکل ۲. شرح مدل نظریه زمینه‌ای (استرورس و کوربین، ۱۹۹۸)

بعد از استخراج کدهای اولیه به دسته بندی و مفهوم سازی پس از هر مصاحبه پرداخته شده است و مفاهیم به صورت پیوسته و با مقایسه مستمر بازنگری شدند و مفاهیم نهایی و مقولات تشکیل شدند، این گام به طور مثال برای یکی از مفاهیم به این شرح است، ابتدا از کدهای نظیر دقت گزارش‌دهی مالی، بموقع بودن افشا، کامل بودن داده‌ها و قابلیت اتکای اطلاعات به مفهوم "کیفیت افشای اطلاعات" بدست آمده است. شرح کامل چگونگی شکل گیری مفاهیم و مقوله‌ها در جدول ۲ نشان داده شده است.

جدول ۲. کدگذاری ثانویه

مقوله محوری	کد اولیه
کیفیت افشای اطلاعات	دقت گزارش‌دهی مالی
	بموقع بودن افشا
	کامل بودن داده‌ها
	قابلیت اتکای اطلاعات
	مهارت تصمیم‌گیری راهبردی
توانمندی مدیریتی بانک	تجربه تخصصی مدیران
	توان هدایت ریسک
	بینش آینده‌نگرانه مدیریتی
سیستم کنترل داخلی	اثر بخشی فرآیند نظارت
	کشف بهنگام خطا
	کاهش تقلب مالی
شفافیت گزارشگری مالی	یکپارچگی فرآیندهای کنترلی
	وضوح محتوای گزارش
	دسترس‌پذیری اطلاعات مالی

همت عبیری و همکاران

بی طرفی ارائه داده‌ها	
قابلیت مقایسه گزارش‌ها	
پابندی الزامات قانونی	پذیرش مقررات نظارتی
هماهنگی با استانداردها	
پاسخگویی به نهادها	
پذیرش سیاست‌های احتیاطی	
شدت رقابت قیمتی	ساختار رقابتی بازار
تنوع محصولات بانکی	
ورود رقبا جدید	
رفتار مشتریان حساس	
تعهد ارزش‌های مشترک	فرهنگ سازمانی بانک
تمایل به شفافیت	
پذیرش تغییر سازمانی	
روحیه همکاری جمعی	
یکپارچگی سیستم‌های بانکی	زیرساخت فناوری اطلاعات
امنیت داده الکترونیکی	
قابلیت تحلیل پیشرفته	
دسترسی سریع اطلاعات	
ثبات سیاست‌های اقتصادی	ویژگی‌های نهادی محیط
حمایت نظام مالی	
چارچوب حقوقی مؤثر	
نقش نظارت دولتی	
شفافیت ساختار تصمیم‌گیری	سطح بلوغ حاکمیت
پاسخگویی هیئت مدیره	
کارآمدی کمیته‌های نظارتی	
استقلال ارکان حاکمیتی	
نوسانات نرخ تورم	تحولات اقتصادی کلان
رکود یا رونق اقتصادی	
تغییر سیاست‌های پولی	
بی‌ثباتی بازار سرمایه	
تنش‌های امنیتی مرزی	ریسک‌های سیاسی منطقه‌ای
تغییر روابط دیپلماتیک	
بی‌ثباتی سیاست خارجی	
تعارض منافع منطقه‌ای	
افزایش هزینه تأمین	نوسانات نرخ ارز
کاهش ارزش پولی	
بی‌ثباتی بازار ارز	
ریسک تبدیل ارز	
انسداد مبادلات مالی	تحریم‌ها و محدودیت‌ها
محدودیت دسترسی فناوری	
کاهش جریان سرمایه	
محدودیت روابط بانکی	
مطالبات شفافیت اطلاعاتی	انتظارات ذی‌نفعان کلیدی

تأکید بر پاسخگویی	
انتظار سودآوری پایدار	
اعتمادسازی در مشتریان	
طراحی شاخص‌های کیفی	توسعه چارچوب ارزیابی
استانداردسازی فرآیند ارزیابی	
به‌روزرسانی معیارها مستمر	
مقایسه با بهترین عملکردها	
ایجاد پایگاه داده	یکپارچه‌سازی سیستم نظارتی
هماهنگی واحدهای نظارت	
ارتباط مستمر با رگولاتور	
استفاده گزارش‌های ترکیبی	
آموزش تخصصی کارکنان	تقویت توانمندی تحلیلی
استفاده مدل‌های پیش‌بینی	
تحلیل داده‌های کلان	
کاربرد ابزارهای هوش مصنوعی	
افزایش وضوح گزارش‌ها	بهبود فرآیند شفافیت
افشای اطلاعات به‌نگام	
دسترس‌پذیری عمومی داده‌ها	
کاهش عدم‌تقارن اطلاعاتی	
پیاده‌سازی بلاکچین بانکی	کاربست فناوری نوین
استفاده رایانش ابری	
به‌کارگیری تحلیل هوشمند	
اتوماسیون فرآیندهای مالی	
آموزش نگرش ریسک‌پذیر	ارتقای فرهنگ ریسک
تشویق رفتار مسئولانه	
نهادینه‌سازی ارزش احتیاطی	
تقویت اعتمادسازمانی داخلی	
بازنگری معیارهای اعطای	تنظیم سیاست اعتباری
تطبیق سیاست با ریسک	
تقسیم‌بندی مشتریان اعتباری	
کنترل سقف تسهیلات	
بهبود رتبه اعتباری	کاهش هزینه سرمایه
کاهش نرخ بهره	
دسترسی منابع ارزان	
افزایش توان تأمین	
تنوع سبد درآمدی	افزایش سودآوری پایدار
کاهش زیان عملیاتی	
مدیریت بهینه منابع	
افزایش بازده سرمایه	
تقویت تصویر برند	بهبود اعتماد ذی‌نفعان
افزایش رضایت مشتریان	
شفافیت تعامل اطلاعاتی	
جذب سرمایه‌گذاران جدید	

همت عبیری و همکاران

ارتقای ثبات مالی	کاهش نوسان درآمدی
	افزایش ذخایر احتیاطی
	پایداری نقدینگی بانکی
	کاهش ریسک اعتباری
افزایش کارایی عملیاتی	بهینه‌سازی فرآیند داخلی
	کاهش هزینه جاری
	افزایش سرعت تصمیم‌گیری
	کاربرد فناوری هوشمند
تقویت رقابت‌پذیری بانک	افزایش سهم بازار
	بهبود خدمات مشتریان
	نوآوری محصولات مالی
	توسعه شبکه بین‌المللی
کاهش ریسک سیستماتیک	تنوع‌بخشی دارایی‌ها
	هماهنگی با مقررات
	پایداری شبکه بانکی
	مقاومت در بحران‌ها

طی کدگذاری محوری، مقوله‌های مستخرج از کدگذاری باز و کدگذاری ثانویه تحت ۶ دسته شامل مقوله محوری، شرایط علی، شرایط مداخله‌گر، شرایط بستر، راهبردها و پیامدها قرار گرفته‌اند. براساس هدف پژوهش مقوله محوری ارائه الگوی جامع ارزیابی کیفیت مدیریت ریسک بانک‌ها و نقش آن در بهبود هزینه سرمایه است. در ادامه چگونگی شکل‌گیری شرایط علی، مداخله‌گر، بستر، راهبردها و پیامدها براساس جدول و نمودار بیان شده است.

شرایط علی عبارتست از حوادث یا رویدادهایی که به وقوع یا گسترش پدیده‌ای می‌انجامد. در پژوهش حاضر براساس دیدگاه مشارکت‌کنندگان شرایط علی عبارتند از: کیفیت افشای اطلاعات، توانمندی مدیریتی بانک، سیستم کنترل داخلی، شفافیت گزارشگری مالی و پذیرش مقررات نظارتی

جدول ۳. کدگذاری باز داده‌های کیفی (شرایط علی)

مقوله انتخابی	مقوله محوری	کد اولیه
شرایط علی	کیفیت افشای اطلاعات	دقت گزارش‌دهی مالی
		بموقع بودن افشا
		کامل بودن داده‌ها
		قابلیت اتکای اطلاعات
توانمندی مدیریتی بانک		مهارت تصمیم‌گیری راهبردی
		تجربه تخصصی مدیران
		توان هدایت ریسک
		بینش آینده‌نگرانه مدیریتی
سیستم کنترل داخلی		اثربخشی فرآیند نظارت
		کشف بهنگام خطا
		کاهش تقلب مالی
		یکپارچگی فرآیندهای کنترلی
شفافیت گزارشگری مالی		وضوح محتوای گزارش
		دسترس‌پذیری اطلاعات مالی
		بی‌طرفی ارائه داده‌ها
		قابلیت مقایسه گزارش‌ها

پذیرش مقررات نظارتی	پایبندی الزامات قانونی
	هماهنگی با استانداردها
	پاسخگویی به نهادها
	پذیرش سیاست‌های احتیاطی

راهبردها مبتنی بر کنش‌ها و واکنش‌هایی برای کنترل، اداره و بازخورد پدیده مورد بررسی هستند. راهبردها هدفمند هستند به دلیلی صورت می‌گیرند. همواره شرایط مداخله گری نیز حضور دارند که راهبردها را سهولت می‌بخشند و با آن را محدود می‌کنند. راهبردها عبارتند از: توسعه چارچوب ارزیابی، یکپارچه‌سازی سیستم نظارتی، تقویت توانمندی تحلیلی، بهبود فرآیند شفافیت، کاربری فناوری نوین، ارتقای فرهنگ ریسک و تنظیم سیاست اعتباری

جدول ۴. کدگذاری باز داده‌های کیفی (شرایط راهبردی)

مقوله انتخابی	مقوله محوری	کد اولیه
راهبردها	توسعه چارچوب ارزیابی	طراحی شاخص‌های کیفی
		استانداردسازی فرآیند ارزیابی
		به‌روزرسانی معیارها مستمر
		مقایسه با بهترین عملکردها
	یکپارچه‌سازی سیستم نظارتی	ایجاد پایگاه داده
		هماهنگی واحدهای نظارت
		ارتباط مستمر با رگولاتور
		استفاده گزارش‌های ترکیبی
	تقویت توانمندی تحلیلی	آموزش تخصصی کارکنان
		استفاده مدل‌های پیش‌بینی
		تحلیل داده‌های کلان
		کاربرد ابزارهای هوش مصنوعی
	بهبود فرآیند شفافیت	افزایش وضوح گزارش‌ها
		افشای اطلاعات بهنگام
		دسترسی‌پذیری عمومی داده‌ها
		کاهش عدم‌تقارن اطلاعاتی
	کاربری فناوری نوین	پیاده‌سازی بلاکچین بانکی
		استفاده رایانش ابری
		به‌کارگیری تحلیل هوشمند
		اتوماسیون فرآیندهای مالی
	ارتقای فرهنگ ریسک	آموزش نگرش ریسک‌پذیر
		تشویق رفتار مسئولانه
		نهادینه‌سازی ارزش احتیاطی
		تقویت اعتمادسازمانی داخلی
	تنظیم سیاست اعتباری	بازنگری معیارهای اعطای
		تطبیق سیاست با ریسک
		تقسیم‌بندی مشتریان اعتباری
		کنترل سقف تسهیلات

نتایجی که در اثر راهبردها پدیدار می‌شود. پیامدها نتایج و حاصل کنش‌ها و واکنش‌ها هستند. پیامدها را همواره نمی‌توان پیش بینی کرد و الزاما همان‌هایی نیستند که افراد قصد آن را داشته‌اند. پیامدها ممکن است حوادث و اتفاقات باشند، شکل منفی به خود بگیرند، واقعی یا ضمنی باشند و در حال یا آینده به وقوع بپیوندند. هم چنین این امکان وجود دارد که آن چه که در برهه‌ای از زمان پیامد به شمار می‌رود در زمانی دیگر به بخشی از شرایط و عوامل تبدیل شوند. پیامدها عبارتند از: کاهش هزینه سرمایه، افزایش سودآوری پایدار، بهبود اعتماد ذی‌نفعان، ارتقای ثبات مالی، افزایش کارایی عملیاتی، تقویت رقابت‌پذیری بانک، کاهش ریسک سیستماتیک

جدول ۵. کدگذاری باز داده‌های کیفی (پیامدها)

مقوله انتخابی	مقوله محوری	کد اولیه
پیامدها	کاهش هزینه سرمایه	بهبود رتبه اعتباری
		کاهش نرخ بهره
		دسترسی منابع ارزان
		افزایش توان تأمین
	افزایش سودآوری پایدار	تنوع سبد درآمدی
		کاهش زبان عملیاتی
		مدیریت بهینه منابع
		افزایش بازده سرمایه
	بهبود اعتماد ذی‌نفعان	تقویت تصویر برند
		افزایش رضایت مشتریان
		شفافیت تعامل اطلاعاتی
		جذب سرمایه‌گذاران جدید
	ارتقای ثبات مالی	کاهش نوسان درآمدی
		افزایش ذخایر احتیاطی
		پایداری نقدینگی بانکی
		کاهش ریسک اعتباری
	افزایش کارایی عملیاتی	بهینه‌سازی فرآیند داخلی
		کاهش هزینه جاری
		افزایش سرعت تصمیم‌گیری
		کاربرد فناوری هوشمند
	تقویت رقابت‌پذیری بانک	افزایش سهم بازار
		بهبود خدمات مشتریان
		نوآوری محصولات مالی
		توسعه شبکه بین‌المللی
	کاهش ریسک سیستماتیک	تنوع بخشی دارایی‌ها
		هماهنگی با مقررات
		پایداری شبکه بانکی
		مقاومت در بحران‌ها

بستر یا زمینه مجموعه مشخصه‌های ویژه‌ای است که به پدیده مورد نظر دلالت می‌کند؛ یعنی محل حوادث و وقایع متعلق به پدیده. بستر نشانگر مجموعه شرایط خاصی است که در آن راهبردهای کنش و واکنش صورت می‌پذیرد. شرایط زمینه‌ای عبارتند از: ساختار رقابتی بازار، فرهنگ سازمانی بانک، زیرساخت فناوری اطلاعات، ویژگی‌های نهادی محیط و سطح بلوغ حاکمیت

جدول ۶. کدگذاری باز داده‌های کیفی (شرایط زمینه‌ای)

مقوله انتخابی	مقوله محوری	کد اولیه
شرایط زمینه‌ای	ساختار رقابتی بازار	شدت رقابت قیمتی
		تنوع محصولات بانکی
		ورود رقبا جدید
		رفتار مشتریان حساس
فرهنگ سازمانی بانک		تعهد ارزش‌های مشترک
		تمایل به شفافیت
		پذیرش تغییر سازمانی
		روحیه همکاری جمعی
زیرساخت فناوری اطلاعات		یکپارچگی سیستم‌های بانکی
		امنیت داده الکترونیکی
		قابلیت تحلیل پیشرفته
		دسترسی سریع اطلاعات
ویژگی‌های نهادی محیط		ثبات سیاست‌های اقتصادی
		حمایت نظام مالی
		چارچوب حقوقی مؤثر
		نقش نظارت دولتی
سطح بلوغ حاکمیت		شفافیت ساختار تصمیم‌گیری
		پاسخگویی هیئت مدیره
		کارآمدی کمیته‌های نظارتی
		استقلال ارکان حاکمیتی

شرایط ساختاری که به پدیده‌ای تعلق دارند و بر راهبردهای کنش و واکنش اثر می‌گذارند. آنها راهبردها را در درون زمینه خاصی سهولت می‌بخشند یا آنها را محدود و مقید می‌کنند. شرایط مداخله‌گر عبارتند از: تحولات اقتصادی کلان، ریسک‌های سیاسی منطقه‌ای، نوسانات نرخ ارز، تحریم‌ها و محدودیت‌ها و انتظارات ذی‌نفعان کلیدی

جدول ۷. کدگذاری باز داده‌های کیفی (شرایط مداخله‌گر)

مقوله انتخابی	مقوله محوری	کد اولیه
شرایط مداخله‌گر	تحولات اقتصادی کلان	نوسانات نرخ تورم
		رکود یا رونق اقتصادی
		تغییر سیاست‌های پولی
		بی‌ثباتی بازار سرمایه
ریسک‌های سیاسی منطقه‌ای		تنش‌های امنیتی مرزی
		تغییر روابط دیپلماتیک
		بی‌ثباتی سیاست خارجی
		تعارض منافع منطقه‌ای
نوسانات نرخ ارز		افزایش هزینه تأمین
		کاهش ارزش پولی
		بی‌ثباتی بازار ارز
		ریسک تبدیل ارز
تحریم‌ها و محدودیت‌ها		انسداد مبادلات مالی
		محدودیت دسترسی فناوری

همت عبیری و همکاران

کاهش جریان سرمایه	
محدودیت روابط بانکی	
انتظارات ذی‌نفعان کلیدی	مطالبات شفافیت اطلاعاتی
تأکید بر پاسخگویی	
انتظار سودآوری پایدار	
اعتمادسازی در مشتریان	

مرحله اصلی تحلیل داده بنیاد، کدگذاری انتخابی است که پژوهشگر براساس نتایج کدگذاری باز و محوری به ارائه نظریه می‌پردازد. در این قسمت به ریشه یابی و دلایل شکل گیری این شرایط تحت عنوان یادداشت نظری که حاوی تأملات و اندیشه‌های تحلیل گر در مورد شرایط تحقیق است، بیان می‌شود.

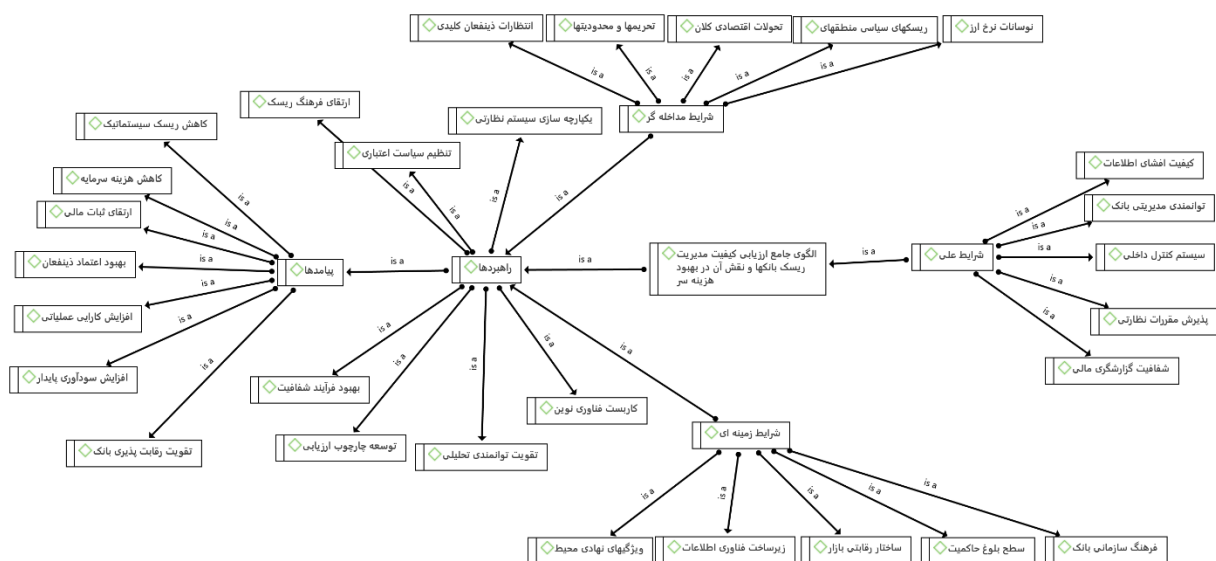
جدول ۸. یادداشت نظری، ریشه یابی شرایط (علی، مداخله گر و زمینه ای) پژوهش

مقوله انتخابی	مقوله محوری	کد اولیه
شرایط علی	کیفیت افشای اطلاعات	دقت گزارش‌دهی مالی
		بموقع بودن افشا
		کامل بودن داده‌ها
		قابلیت اتکای اطلاعات
	توانمندی مدیریتی بانک	مهارت تصمیم‌گیری راهبردی
		تجربه تخصصی مدیران
		توان هدایت ریسک
		بینش آینده‌نگرانه مدیریتی
	سیستم کنترل داخلی	اثر بخشی فرآیند نظارت
		کشف بهنگام خطا
		کاهش تقلب مالی
		یکپارچگی فرآیندهای کنترلی
	شفافیت گزارشگری مالی	وضوح محتوای گزارش
		دسترسی پذیری اطلاعات مالی
		بی‌طرفی ارائه داده‌ها
		قابلیت مقایسه گزارش‌ها
	پذیرش مقررات نظارتی	پایبندی الزامات قانونی
		هماهنگی با استانداردها
		پاسخگویی به نهادها
		پذیرش سیاست‌های احتیاطی
شرایط زمینه‌ای	ساختار رقابتی بازار	شدت رقابت قیمتی
		تنوع محصولات بانکی
		ورود رقبا جدید
		رفتار مشتریان حساس
	فرهنگ سازمانی بانک	تعهد ارزش‌های مشترک
		تمایل به شفافیت
		پذیرش تغییر سازمانی
		روحیه همکاری جمعی
	زیرساخت فناوری اطلاعات	یکپارچگی سیستم‌های بانکی
		امنیت داده الکترونیکی

قابلیت تحلیل پیشرفته		
دسترسی سریع اطلاعات		
ثبات سیاست‌های اقتصادی	ویژگی‌های نهادی محیط	
حمایت نظام مالی		
چارچوب حقوقی مؤثر		
نقش نظارت دولتی		
شفافیت ساختار تصمیم‌گیری	سطح بلوغ حاکمیت	
پاسخگویی هیئت مدیره		
کارآمدی کمیته‌های نظارتی		
استقلال ارکان حاکمیتی		
نوسانات نرخ تورم	تحولات اقتصادی کلان	شرایط مداخله‌گر
رکود یا رونق اقتصادی		
تغییر سیاست‌های پولی		
بی‌ثباتی بازار سرمایه		
تنش‌های امنیتی مرزی	ریسک‌های سیاسی منطقه‌ای	
تغییر روابط دیپلماتیک		
بی‌ثباتی سیاست خارجی		
تعارض منافع منطقه‌ای		
افزایش هزینه تأمین	نوسانات نرخ ارز	
کاهش ارزش پولی		
بی‌ثباتی بازار ارز		
ریسک تبدیل ارز		
انسداد مبادلات مالی	تحریم‌ها و محدودیت‌ها	
محدودیت دسترسی فناوری		
کاهش جریان سرمایه		
محدودیت روابط بانکی		
مطالبات شفافیت اطلاعاتی	انتظارات ذی‌نفعان کلیدی	
تأکید بر پاسخگویی		
انتظار سودآوری پایدار		
اعتمادسازی در مشتریان		
طراحی شاخص‌های کیفی	توسعه چارچوب ارزیابی	راهبردها
استانداردسازی فرآیند ارزیابی		
به‌روزرسانی معیارها مستمر		
مقایسه با بهترین عملکردها		
ایجاد پایگاه داده	یکپارچه‌سازی سیستم نظارتی	
هماهنگی واحدهای نظارت		
ارتباط مستمر با رگولاتور		
استفاده گزارش‌های ترکیبی		
آموزش تخصصی کارکنان	تقویت توانمندی تحلیلی	
استفاده مدل‌های پیش‌بینی		
تحلیل داده‌های کلان		
کاربرد ابزارهای هوش مصنوعی		
افزایش وضوح گزارش‌ها	بهبود فرآیند شفافیت	

افشای اطلاعات بهنگام		
دسترس پذیری عمومی داده‌ها		
کاهش عدم تقارن اطلاعاتی		
پیاده‌سازی بلاکچین بانکی	کار بست فناوری نوین	
استفاده رایانش ابری		
به کارگیری تحلیل هوشمند		
اتوماسیون فرآیندهای مالی		
آموزش نگرش ریسک پذیر	ارتقای فرهنگ ریسک	
تشویق رفتار مسئولانه		
نهادینه سازی ارزش احتیاطی		
تقویت اعتمادسازمانی داخلی		
بازنگری معیارهای اعطای	تنظیم سیاست اعتباری	
تطبیق سیاست با ریسک		
تقسیم بندی مشتریان اعتباری		
کنترل سقف تسهیلات		
بهبود رتبه اعتباری	کاهش هزینه سرمایه	پیامدها
کاهش نرخ بهره		
دسترسی منابع ارزان		
افزایش توان تأمین		
تنوع سبد درآمدی	افزایش سودآوری پایدار	
کاهش زیان عملیاتی		
مدیریت بهینه منابع		
افزایش بازده سرمایه		
تقویت تصویر برند	بهبود اعتماد ذی نفعان	
افزایش رضایت مشتریان		
شفافیت تعامل اطلاعاتی		
جذب سرمایه گذاران جدید		
کاهش نوسان درآمدی	ارتقای ثبات مالی	
افزایش ذخایر احتیاطی		
پایداری نقدینگی بانکی		
کاهش ریسک اعتباری		
بهینه سازی فرآیند داخلی	افزایش کارایی عملیاتی	
کاهش هزینه جاری		
افزایش سرعت تصمیم گیری		
کاربرد فناوری هوشمند		
افزایش سهم بازار	تقویت رقابت پذیری بانک	
بهبود خدمات مشتریان		
نوآوری محصولات مالی		
توسعه شبکه بین المللی		
تنوع بخشی دارایی‌ها	کاهش ریسک سیستماتیک	
هماهنگی با مقررات		
پایداری شبکه بانکی		
مقاومت در بحران‌ها		

از میان عوامل شناسایی شده، پارادایم کدگذاری محوری انجام شد و براساس آن ارتباط خطی میان مقوله‌های پژوهش شامل شرایط علی، مقوله‌های محوری، شرایط زمینه ای، شرایط مداخله گر، راهبردها و پیامدها مشخص شد. شکل ۳، پارادایم کدگذاری محوی و به عبارت دیگر مدل فرآیند کیفی پژوهش را نشان می‌دهد.

شکل ۳. خروجی گرافیکی نرم افزار ATLAS TI

بحث و نتیجه گیری

نتایج حاصل از تحلیل داده‌های این پژوهش که با رویکرد داده‌بنیاد انجام شد، منجر به شناسایی مجموعه‌ای از شرایط علی، زمینه‌ای، مداخله‌گر، راهبردی و پیامدی شد که در مجموع کیفیت مدیریت ریسک بانک‌ها و نقش آن در کاهش هزینه سرمایه را تبیین می‌کنند. یافته‌ها نشان داد که کیفیت افشای اطلاعات، توانمندی مدیریتی بانک، سیستم کنترل داخلی، شفافیت گزارشگری مالی و پذیرش مقررات نظارتی از جمله مؤلفه‌های علی اثرگذار بر کیفیت مدیریت ریسک محسوب می‌شوند. همچنین، راهبردهایی نظیر توسعه چارچوب‌های ارزیابی، یکپارچه‌سازی سیستم‌های نظارتی، تقویت توانمندی تحلیلی، کاربری فناوری نوین، ارتقای فرهنگ ریسک و تنظیم سیاست‌های اعتباری نقش اساسی در بهبود فرآیند مدیریت ریسک ایفا می‌کنند. پیامدهای نهایی این نظام نیز شامل کاهش هزینه سرمایه، افزایش سودآوری پایدار، ارتقای اعتماد ذینفعان، بهبود ثبات مالی، افزایش کارایی عملیاتی و کاهش ریسک سیستماتیک است.

یافته‌های پژوهش در تأیید و هم‌راستایی با نتایج مطالعات داخلی و بین‌المللی متعددی قرار دارد. به عنوان نمونه، پژوهش (Mehrani et al., 2024) با تأکید بر لزوم اجرای مدیریت ریسک جامع (CRM) در صنعت بانکداری ایران، نشان داد که وجود ساختار منسجم نظارتی، فرهنگ سازمانی حامی ریسک و استفاده از فناوری‌های نوین، تأثیر مستقیمی بر بهبود تصمیم‌گیری‌های اعتباری و عملکرد مالی بانک‌ها دارد. این نتیجه با یافته‌های حاضر همخوان است، زیرا پژوهش حاضر نیز تأکید دارد که ترکیب راهبردهای فناورانه و فرهنگی در کنار نظارت مؤثر می‌تواند به کاهش هزینه سرمایه و افزایش اعتماد ذینفعان منجر شود. همچنین، پژوهش (Asadollahi et al., 2024) با استفاده از رویکرد پویایی‌شناسی سیستم‌ها، بیان می‌کند که در شرایط نوسان اقتصادی، تقویت مدل‌های تحلیلی و توسعه سیستم‌های پیش‌بینی ریسک از طریق داده‌های کلان، نقش مهمی در کنترل ریسک‌های نقدینگی و اعتباری بانک‌ها ایفا می‌کند؛ موضوعی که در مدل نهایی این پژوهش نیز به عنوان بخشی از راهبردهای کلیدی شناسایی شد.

نتایج همچنین نشان دادند که کیفیت افشای اطلاعات و شفافیت گزارشگری مالی دو عامل بنیادین در بهبود کیفیت مدیریت ریسک هستند. این نتیجه با مطالعه (Habib et al., 2023) هم‌راستا است که بیان می‌کند شفافیت در گزارشگری مالی موجب کاهش عدم تقارن اطلاعاتی و بهبود درک سرمایه‌گذاران از وضعیت واقعی بانک‌ها می‌شود، و در نهایت به کاهش هزینه سرمایه منجر می‌گردد. یافته مشابهی نیز در تحقیق (Hamed et al., 2022) گزارش شد، که نشان داد تنظیم مقررات جدید در حوزه گزارشگری

مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها، به افزایش کیفیت افشا و کاهش ریسک‌های ادراک‌شده بازار منجر شده است. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که ارتقای شفافیت مالی و افشای اطلاعات ریسک، ابزاری کارآمد برای مدیریت هزینه سرمایه و افزایش پایداری مالی در نظام بانکی محسوب می‌شود.

از سوی دیگر، یافته‌های پژوهش حاضر بر نقش توانمندی مدیریتی و نظام کنترل داخلی در بهبود مدیریت ریسک تأکید دارد. مطالعه (Hamid & Purbawangsa, 2022) نشان داد که هیئت‌مدیره‌های فعال و ساختار حاکمیت شرکتی کارآمد، از طریق ارتقای کنترل‌های داخلی و نظارت مستمر، تأثیر قابل‌توجهی بر عملکرد مالی و کاهش ریسک دارند. در همین راستا، (Taghizadeh et al., 2023) با بررسی شبکه هیئت‌مدیره‌ها و ساختار تأمین مالی در شرکت‌های ایرانی نشان داد که استقلال هیئت‌مدیره و تعاملات بین‌سازمانی نقش مهمی در کاهش هزینه‌های تأمین مالی و افزایش کارایی سرمایه دارد. این یافته‌ها مؤید نتایج پژوهش حاضر است که نشان داد تقویت حاکمیت شرکتی و کنترل‌های داخلی، بستر مناسبی برای اجرای مؤثر مدیریت ریسک فراهم می‌سازد.

بررسی شرایط مداخله‌گر در این پژوهش حاکی از آن است که عواملی چون تحولات اقتصادی کلان، نوسانات نرخ ارز، تحریم‌ها و ریسک‌های سیاسی منطقه‌ای می‌توانند اثربخشی مدیریت ریسک را در بانک‌ها تحت تأثیر قرار دهند. پژوهش (Himounet, 2022) نیز تأکید دارد که ریسک‌های ژئوپلیتیکی و پاندمی‌ها با ایجاد بی‌ثباتی در بازارهای مالی، توانایی بانک‌ها را در پیش‌بینی و کنترل ریسک محدود می‌سازد. این در حالی است که (Hussein et al., 2022) نشان داد که سیاست‌های اعتباری بانک‌ها در عراق به شدت از نوسانات نرخ ارز و تغییرات در سیاست‌های سرمایه‌گذاری عمومی تأثیر می‌پذیرد. در چنین فضایی، طراحی مدل‌های بومی و تطبیق‌پذیر مدیریت ریسک، امری حیاتی است که در پژوهش حاضر نیز به عنوان یکی از الزامات مطرح شده است.

علاوه بر عوامل اقتصادی و سیاسی، یافته‌ها نشان دادند که ساختار فرهنگی سازمان و بلوغ حاکمیت نیز نقش تسهیل‌گر در ارتقای کیفیت مدیریت ریسک دارند. همان‌طور که (Beikzadeh Abbasi, 2023) در صنعت دارویی ایران نشان داد، نهادینه‌سازی فرهنگ ریسک در سازمان‌ها و آموزش نگرش ریسک‌پذیر، به افزایش مقاومت سیستم در برابر بحران‌ها کمک می‌کند. به همین ترتیب، (Hassan & Jassim, 2023) در پژوهش خود در عراق بیان می‌کند که وجود چارچوب‌های مؤثر حاکمیت شرکتی، منجر به بهبود کیفیت گزارشگری مالی و ارتقای پاسخگویی مدیریتی می‌شود. نتایج این دو پژوهش با یافته‌های حاضر مطابقت دارد، زیرا مدل نهایی پژوهش حاضر نیز ارتقای فرهنگ ریسک و شفافیت تصمیم‌گیری را به عنوان عوامل زمینه‌ای مؤثر بر کیفیت مدیریت ریسک معرفی کرده است.

از منظر فناوریانه، یافته‌های پژوهش حاضر اهمیت نوآوری در ابزارهای تحلیل و فناوری اطلاعات را تأیید می‌کند. پژوهش (Karim et al., 2022) نشان داد که استفاده از نوآوری باز و فناوری‌های دیجیتال در فرآیند افشای اطلاعات، به بهبود عملکرد و پایداری سازمان‌ها منجر می‌شود. همچنین، (Khosraviani & Heidarpour, 2022) با به کارگیری شبکه‌های عصبی مصنوعی در پیش‌بینی ریسک نقدینگی بانک‌های دولتی ایران، اثبات کرد که فناوری‌های تحلیلی می‌توانند دقت ارزیابی ریسک را به طور چشمگیری افزایش دهند. هم‌راستا با این نتایج، پژوهش (Artha, 2024) نیز تأکید می‌کند که استفاده از سیستم‌های یکپارچه مدیریت ریسک مبتنی بر فناوری، نه تنها موجب افزایش کارایی می‌شود بلکه تعامل بین واحدهای مختلف بانکی را بهبود می‌بخشد.

از دیدگاه اقتصادی، نتایج پژوهش حاضر با یافته‌های (Meneses Cerón et al., 2024) مطابقت دارد که در مرور نظام‌مند خود بر رابطه بین ریسک اقلیمی و هزینه سرمایه تأکید کرد، مدیریت ریسک اثربخش می‌تواند از طریق کاهش نوسانات و افزایش اعتماد سرمایه‌گذاران، هزینه تأمین سرمایه را کاهش دهد. در همین زمینه، (Jasim et al., 2025) در مطالعه‌ای بر بانک‌های عراقی نشان داد که کیفیت گزارشگری مالی اثر معناداری بر هزینه سرمایه دارد و بانک‌هایی که افشای اطلاعات دقیق‌تر و شفاف‌تری دارند، از هزینه سرمایه پایین‌تری برخوردارند. این یافته به‌طور مستقیم تأییدکننده نتیجه حاضر است که نشان می‌دهد شفافیت و افشای ریسک دو عامل کلیدی در کاهش هزینه سرمایه محسوب می‌شوند.

به طور کلی، مدل ارائه‌شده در این پژوهش نشان می‌دهد که ارتقای کیفیت مدیریت ریسک بانکی نیازمند تعامل هم‌زمان عوامل مدیریتی، نظارتی، فناوریانه و فرهنگی است. نتایج حاصل از پژوهش (Rahmani & Karamati, 2021) نیز بر این نکته تأکید دارد که اجرای جامع نظام مدیریت ریسک در بانک‌های ایرانی، با بهبود نظارت داخلی و استفاده از ابزارهای نوین مالی، موجب کاهش هزینه‌ها و افزایش بهره‌وری می‌شود. علاوه بر این، (Ranji Jafrudi & Pourali, 2021) با تحلیل ریسک اعتباری در شعب

بانک کشاورزی نشان داد که ارزیابی دقیق ریسک مشتریان و بهینه‌سازی سیاست‌های اعتباری نقش تعیین‌کننده‌ای در کاهش ریسک نکول و افزایش بازده تسهیلات دارد؛ نکته‌ای که در مدل نهایی این پژوهش تحت عنوان «تنظیم سیاست اعتباری» به‌عنوان یکی از راهبردهای کلیدی مورد تأکید قرار گرفته است.

یافته‌های پژوهش حاضر همچنین نشان داد که شرایط اقتصادی کلان و ریسک‌های خارجی می‌توانند شدت تأثیرگذاری مدیریت ریسک بر هزینه سرمایه را تعدیل کنند. به بیان دیگر، در محیط‌هایی با بی‌ثباتی اقتصادی و نوسانات بازار، اثرگذاری سیاست‌های احتیاطی و نظارتی بر عملکرد مالی بانک‌ها کاهش می‌یابد (Goodhart et al., 2023; Griffin & Jaffe, 2022). با این حال، پژوهش‌های اخیر نظیر (Aghamohammadi et al., 2022) و (Himounet, 2022) نشان می‌دهند که اجرای الزامات افشای ریسک و شفافیت اقلیمی می‌تواند نقش مکملی در افزایش تاب‌آوری نظام مالی داشته باشد. بنابراین، مدل ارائه‌شده در این پژوهش با تأکید بر تلفیق مدیریت ریسک و شفافیت اطلاعاتی، چارچوبی یکپارچه برای افزایش پایداری و کاهش هزینه سرمایه پیشنهاد می‌کند.

در مجموع، نتایج پژوهش حاضر در هم‌سویی با شواهد نظری و تجربی متعدد، بیانگر آن است که کیفیت مدیریت ریسک نه تنها در کاهش هزینه سرمایه بلکه در بهبود عملکرد مالی، افزایش اعتماد ذی‌نفعان و ارتقای ثبات مالی نقش کلیدی دارد. ترکیب نظام‌های ارزیابی کارآمد، نظارت قوی، فناوری‌های نوین و فرهنگ سازمانی پاسخ‌گو، می‌تواند الگوی پایدار و اثربخشی را برای بانک‌های ایرانی و سایر نظام‌های مالی مشابه فراهم آورد.

این پژوهش اگرچه تلاش کرده است مدلی جامع برای ارزیابی کیفیت مدیریت ریسک در بانک‌ها ارائه دهد، اما با محدودیت‌هایی نیز مواجه بوده است. نخست آنکه تحلیل داده‌ها تنها بر اساس دیدگاه خبرگان و متخصصان صنعت بانکداری صورت گرفته و ممکن است دیدگاه سایر ذی‌نفعان نظیر سهام‌داران یا مشتریان بانکی در مدل لحاظ نشده باشد. دوم، پژوهش در چارچوب زمانی خاصی انجام شده است و تغییرات سریع در محیط اقتصادی و سیاسی ایران می‌تواند بر پایداری نتایج اثر بگذارد. سوم، به دلیل محرمانگی داده‌های بانکی، بخش کمی پژوهش با محدودیت دسترسی به اطلاعات مالی واقعی بانک‌ها روبه‌رو بوده است.

در پژوهش‌های آینده پیشنهاد می‌شود که مدل ارائه‌شده با استفاده از داده‌های کمی و روش‌های آماری پیشرفته نظیر مدل‌سازی معادلات ساختاری یا تحلیل مسیر، مورد آزمون تجربی قرار گیرد. همچنین بررسی تأثیر متغیرهای جدید مانند نوآوری دیجیتال، ریسک اقلیمی، یا مقررات ضدپولشویی بر کیفیت مدیریت ریسک می‌تواند به توسعه مدل کمک کند. علاوه بر این، مقایسه تطبیقی بین بانک‌های دولتی و خصوصی در زمینه کیفیت مدیریت ریسک و هزینه سرمایه، تصویری دقیق‌تر از کارایی نظام بانکی ارائه خواهد داد. در سطح کاربردی، بانک‌ها باید با ایجاد واحدهای مستقل مدیریت ریسک و استقرار سیستم‌های تحلیلی مبتنی بر داده‌های کلان، فرآیند شناسایی و کنترل ریسک را تقویت کنند. همچنین آموزش مدیران و کارکنان در زمینه فرهنگ ریسک و شفافیت گزارشگری مالی باید در اولویت قرار گیرد. نهادهای نظارتی نیز می‌توانند با تدوین شاخص‌های استاندارد برای سنجش کیفیت مدیریت ریسک و الزام بانک‌ها به افشای منظم گزارش‌های ریسک، زمینه ارتقای اعتماد عمومی و کاهش هزینه سرمایه را فراهم سازند.

مشارکت نویسندگان

در نگارش این مقاله تمامی نویسندگان نقش یکسانی ایفا کردند.

تشکر و قدردانی

از تمامی کسانی که در طی مراحل این پژوهش به ما یاری رساندند تشکر و قدردانی می‌گردد.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

حمایت مالی

موازنین اخلاقی

در انجام این پژوهش تمامی موازنین و اصول اخلاقی رعایت گردیده است.

References

- Aghamohammadi, A., Owladi, F., Sayghali, M., & Bani Mahd, B. (2022). Presenting a Model for the Evaluation and Optimization of Foreign Currency Portfolio Risk in a Bank in Combination with Digital Currencies. *Organizational Resource Management Researches*, 12(2), 31-57.
- Artha, I. W. B. (2024). Bank Risk Trends and Integrated Risk Management. *Journal of Economics, Finance and Management Studies*, 07(02), 1094-1102. <https://doi.org/10.47191/jefms/v7-i2-28>
- Asadollahi, S. Y., Taherabadi, A. A., Shahveisi, F., & Kheirahahi, F. (2024). Dynamic Analysis of a Comprehensive Risk Management Model in the Banking System Using a System Thinking Approach. *Scientific-Research Quarterly of Investment Knowledge*, 13(1, Serial 49), 123-152.
- Beikzadeh Abbasi, F. (2023). Comprehensive Risk Management Model (Case Study: Pharmaceutical Industry). *Investment Knowledge*, 13(50), 73-93.
- Goodhart, C. A., Tsomocos, D. P., & Wang, X. (2023). Bank credit, inflation, and default risks over an infinite horizon. *Journal of Financial Stability*, 67, 101131. <https://doi.org/10.1016/j.jfs.2023.101131>
- Griffin, P., & Jaffe, A. M. (2022). Challenges for a climate risk disclosure mandate. *Nature Energy*, 7(1), 2-4. <https://doi.org/10.1038/s41560-021-00929-z>
- Habib, A., Bhuiyan, M. B. U., & Sun, X. (2023). Determinants of financial reporting timeliness and its effect on market performance. *International Journal of Accounting Research*, 18(2), 102-119.
- Hamed, R. S., Al-Shattarat, B. K., Al-Shattarat, W. K., & Hussainey, K. (2022). The impact of introducing new regulations on the quality of CSR reporting: Evidence from the UK. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 46, 100444. <https://doi.org/10.1016/j.intaccaudtax.2021.100444>
- Hamid, N., & Purbawangsa, I. B. A. (2022). Impact of the board of directors on financial performance and company capital: Risk management as an intervening variable. *Journal of Co Operative Organization and Management*, 10(2), 100164. <https://doi.org/10.1016/j.jcom.2021.100164>
- Harb, E., El Khoury, R., Mansour, N., & Daou, R. (2022). Risk management and bank performance: evidence from the MENA region. *Journal of Financial Reporting and Accounting*. <https://doi.org/10.1108/JFRA-07-2021-0189>
- Hassan, M., & Jassim, R. (2023). Corporate governance and financial reporting quality in Iraq: An empirical study. *Iraqi Journal of Business and Economics*, 18(3), 112-130.
- Himounet, N. (2022). Searching the nature of uncertainty: Macroeconomic and financial risks VS geopolitical and pandemic risks. *International Economics*, 170, 1-31. <https://doi.org/10.1016/j.inteco.2022.02.010>
- Huang, J., Jurin, M., Tam, O. K., Gholipour, H. F., & Ren, C. (2024). Evolution of financial intermediation and performance consequences in China's commercial banks. *J Account Lit*. <https://doi.org/10.1108/JAL-06-2024-0131>
- Hussein, Z. Q., Al Marzouk, K. H., & Mahmood, E. A. (2022). The impact of bank credit on investment and public spending in Iraq for the period (2005-2021). *International Journal of Professional Business Review*, 7(6), 2. <https://doi.org/10.26668/businessreview/2022.v7i6.e871>
- Huyen Khanh, N., & Hang Thi Thu, T. (2025). The impact of financial risks on bank performance: evidence from Bayesian analysis in Vietnam's commercial banks. *Discover Sustainability*, 6, 515. <https://doi.org/10.1007/s43621-025-01246-1>
- Jasim, B. F., Abbood, F. G., & Dakhil, M. S. (2025). *Financial Reporting Quality and Cost of Capital of Listed Banks in Iraq*.
- Karim, S., Qamruzzaman, M., & Jahan, I. (2022). Nexus between Information Technology, Voluntary Disclosure, and Sustainable Performance: What is the role of Open Innovation. *Journal of Business Research*, 145, 1-15.
- Khosraviani, M., & Heidarpour, F. (2022). Modeling to Predict the Liquidity Risk of Iranian State-Owned Banks Using Artificial Neural Networks and Accounting Indicators. *Financial Accounting and Auditing Research*, 14(55), 163-180.
- Khosroyani, M., & Heydarpour, F. (2022). Modeling to Predict the Liquidity Risk of Iran's Government Banks Using Artificial Neural Networks and Accounting Indicators. *Financial Accounting and Auditing Research*, 14(55), 163-180.
- Kim, J. B., & Zhang, L. (2022). Accounting conservatism and stock price crash risk: Firm-level evidence. *Contemporary Accounting Research*, 39(1), 538-574.
- Malahim, S. S. (2023). The Relationship Between the Risk Disclosure and Risk Management Committee on Banks Value: Empirical Evidence From Jordan. *Intern. Journal of Profess. Bus. Review.*, 8(3), 01-29. <https://doi.org/10.26668/businessreview/2023.v8i3.572>
- Malahim, S. S., Hamour, A. M. A., Al-Zoubi, W. K., Maharmah, M. H., & Alali, S. M. (2022). The Impact of Earnings Management Practices on the Market Value of Industrial Companies Listed on the Amman Stock Exchange: Evidence from Jordan. *WSEAS Transactions on Business and Economics*, 19, 1613-1620. <https://doi.org/10.37394/23207.2022.19.145>

- Mehrani, K., Akbari Kiyarudi, S. F., & Heidari, A. (2024). Compiling a Framework for Comprehensive Risk Management (CRM) Implementation in the Banking Industry (Multiple Case Study). *Empirical Accounting Research*, 14(53), 1-44.
- Meneses Cerón, L. Á., van Klyton, A., Rojas, A., & Muñoz, J. (2024). Climate risk and its impact on the cost of capital-A systematic literature review. *Sustainability*, 16(23), 10727. <https://doi.org/10.3390/su162310727>
- Nāderi, H., & Rastgar, M. A. (2022). Application of the Meta-Synthesis Method in the Methodology of Bank Operational Risk Management. *Asset Management and Financing*, 10(4), 115-132.
- Pourhossein, M., Motaghi, A. A., & Mohammadi, A. (2022). Presenting a Model for Credit Risk Assessment Using Structural Models and Debt Combination. *Investment Knowledge*, 5(2), 147-189.
- Rahmani, Z., & Karamati, M. A. (2021). Presenting a Comprehensive Model for Risk Management and Cost Reduction in Bank Sarmayeh. *Quarterly Journal of Financial Engineering and Securities Management*(49).
- Ranji Jafrudi, N., & Pourali, B. (2021). The Impact of Credit Risk Management on the Lending Performance of Agricultural Bank Branches. *Development and Investment*, 26(11), 157-183.
- Rowshan, M., Khodarahmi, B., & Sarraf, F. (2025). Measuring Credit Risk and Capital Adequacy with Attention to the Size and Ownership Structure of Listed Iranian Companies Based on the Generalized Method of Moments (GMM) Model. *Scientific-Research Quarterly of Accounting and Auditing Knowledge*, 14(2, Serial 54), 313-329.
- Taghizadeh, R., Rostami, A., & Ziya Ghasemi, M. (2023). Board of Directors Network, Financing Choice, and Capital Structure. *Accounting and Auditing Research*(59), 141-160.
- Tameradi, F., Bashiri Manesh, N., Kaab Ameer, A., & Aref Manesh, Z. (2023). Presenting a Model of Effective Components and Financial Consequences of Enterprise Risk Management: Hierarchical Analysis and Developed Rough Set Theory. *Empirical Accounting Research*, 13(3), 133-164.